Naturvårdsverket
Att: Sandra Wennberg
Naturvårdsverket,
106 48 Stockholm

Ulriksdal 20 februari 2024

Naturvårdsverket remiss 2023-11-30, ärendenummer NV-02554-18

Världsnaturfonden WWFs yttrande avseende Förslag till nationalpark i Nämdöskärgården

Sammanfattande punkter:

- **WWF anser att det är mycket positivt och efterlängtat att en nationalpark bildas i Stockholms skärgård.**
- **Skärgårdens sprickdalslandskap och dess grunda havsvikar är världsunikt men även extra känsligt för ökade störningar.**
- **Regleringar av det rörliga friluftslivet behöver göras i föreskrifterna, i syfte att värna ekosystemen på och omkring öarna.**
- **Tillsyn och naturvägledning blir viktiga faktorer för att minimera risker för skador på miljön i nationalparken och de omkringliggande öarna utanför det skyddade området.**
- **Samverkan med boende och delaktighet från lokala och regionala aktörer i övrigt är viktigt.**

Syftet med Nämdöskärgårdens nationalpark

Nämdöskärgårdens nationalpark föreslås bildas med syfte att bevara ett representativt och variationsrikt havs- och skärgårdslandskap i Östersjön i väsentligen oförändrat skick.

Syftet för nationalparken ska enligt remissförslaget uppnås genom följande förvaltningsinriktning,

Genom *regleringar*:

- minimera negativ påverkan på områdets naturvärden och inte tillåta exploaterande verksamhet,
- införa nödvändiga regleringar för att bevara marina miljöer.

Och genom *skötsel*:

- bedriva ändamålsenlig skötsel för att bevara och utveckla områdets naturvärden.
- genomföra ändamålsenliga åtgärder för att ge allmänheten tillgång till nationalparkens natur- och upplevelsevärden.

Remissen innehåller grund för bildandet, omfattning, syfte, avgränsning, geografi, kultur med mera. Man tar även upp frågor som rör föreskrifter och skötsel, samt riskfaktorer, även om det arbetet kommer i ett nästa steg.

Världsnaturfonden WWFs synpunkter

WWF är positiva till att staten inrättar en nationalpark i Nämdöskärgården. Stockholms skärgård med sina ca 30 000 öar och skärgårdslandskap är världsunikt. Nämdöskärgårdens yttre del, där nationalparken nu planeras, utgör den minst exploaterade delen i Stockholms skärgård och är därmed extra viktig att bevara för kommande generationer. Skyddade områden med hög artrikedom såsom naturreservat, Natura 2000 och fågelskyddsområden finns både i den blivande nationalparken och utanför den. Men det finns också ett stort antal grunda vikar med populära naturhamnar för det rörliga friluftslivet, i och i anslutning till den planerade nationalparken. Nämdöskärgården har också en lång kulturhistoria med avtryck i naturlandskapet och dokumenterat i samlingar på olika platser som exempelvis lokala museer.

Vi uppskattar att remissen nämner det parallellt pågående arbetet med att bilda ett biosfärområde i skärgården, där Nämdöskärgården utgör den grundläggande första delen. Förstudien för biosfäransökan tas upp av Unescos svenska programkommitté i februari i år och beslut väntas under våren. WWF ser många synergieffekter med nationalpark och biosfärområde i samma geografi vad gäller samarbete kring skydd, naturvägledning och möjlighet att klara en hållbar besöksnäring.

Stockholms skärgård, är mycket välbesökt. Enbart till Nämdöskärgården kommer omkring 60 000 turister och fritidsbåtsfolk årligen i huvudsak under juni, juli och augusti, utöver de drygt 2 000 fast-, fritids- och deltidsboende. Turister och fritidsbåtsfolket utgörs av regionala men även mer långväga besökare, men alla uppskattar naturen och de aktiviteter som skärgården erbjuder.

Nationalparken planeras i det yttersta havsbandet och de flesta besökare tar sig dit med egen båt; för att sola, bada, ha picknick, ankra båten nära klipporna och tälta eller sova ombord. Gränserna för nationalparken kommer vara osynliga i landskapet och många som kommer med egen båt kommer besöka öar som ligger utanför nationalparksgränsen. Andra kommer sträva efter att komma innanför gränsen för att besöka själva nationalparken. Kollektivtrafiken till nationalparken (Bullerö) är i nuläget begränsad till en båtlinje som enbart trafikerar sommartid. Till flera andra öar i det omgivande biosfärområdet går däremot kollektivtrafik året runt.

Den marina miljön är artrik, i synnerhet i de grunda skyddade vikarna. Den marina miljön är samtidigt extra känsliga för störningar från propellrar, svall och ankring. På land på öarna finns en flora anpassad till den karga skärgårdsmiljön, och många fåglar, sälar och andra djur har häckningsområden och/eller rastområden här.

En nationalpark kommer att locka fler besökare, vilket är något som behöver tas extra hänsyn till när föreskrifter och skötselplanen tas fram. WWF ser målkonflikter kopplat till ett ökat antal fritidsbåtar, hantering av förtöjningsplatser och ankring, avfallshantering samt dass/latrin kopplat till de höga besökstalen under högsäsong. Fördelen är just att det finns möjlighet att reglera i en nationalpark på ett annat sätt än annars vore möjligt och vi hoppas att Naturvårdsverket tar frågan på allvar och tar höjd i föreskrifterna innan målkonflikter blir till konflikter. WWF anser att det rörliga friluftslivet bör regleras vad gäller tillträde till känsliga skyddsvärda vikar och öar, för att kunna leva upp till nationalparkens syfte att värna ekosystemen i skärgården.

Det storskaliga pelagiska trålfisket som sker strax utanför nationalparksområdet bör flyttas ut, i enlighet med det uppdrag som Havs- och Vattenmyndigheten fått och kvoterna minskas till en vetenskapligt hållbar nivå. Situationen för strömming och den kustnära viktiga rovfisken gädda är allvarlig - bestånden har minskat över tid och når nu så låga nivåer att kustekosystemen är hotade, spiggen har tagit över i många grunda vikar och övergödningseffekterna eskalerat då fintrådiga alger fått fritt utrymme när spiggen ätit upp de viktiga betarna som annars håller undervattensängarna rena. För att nationalparkens värdefulla marina miljö ska kunna bibehållas och helst förbättras, krävs därför åtgärder även utanför gränsen.

WWF stödjer förslaget att ge naturvägledning stort utrymme, en nationalpark utgör en plats där man verkligen kan ta vara på möjligheterna till naturvägledning/kunskapsförmedling om Östersjöns natur/miljö på platser där det finns många intresserade människor.

Naturvägledning och kunskapsspridning är två frågor som också ligger helt i linje med vad som kommer att utgöra viktiga delar i det planerade biosfärområdet. Önskemål finns att inrätta ett besökscentrum med fokus på havet – ett Havsrum – och här ser WWF gärna en fortsatt samverkan kring hur nationalparken och biosfärområdet kan bidra, genom sina olika uppdrag, till att öka allmänhetens kunskap om Östersjöns känsliga ekosystem samt om skärgården i stort.

Informationspunkter utanför nationalparken kommer att vara helt nödvändigt med tanke på det vidsträckta sprickdalslandskap som Stockholms skärgård utgör, där nationalparken omfattar en begränsad del. Som tidigare nämnts kommer den största delen av besökarna med egen båt och gränsen mellan nationalparken och de omkringliggande öarna kommer vara osynlig; till och med helt okänd för några. Information vid replipunkter hjälper dem som reser med kollektivtrafiken, men till nationalparken är den som också tidigare nämnts begränsad till Bullerö och enbart under sommarmånader. Här ser WWF behov av att samverka med biosfärområdet för att öka tillgänglighet, synlighet och synergieffekter.

För Världsnaturfonden WWF

Gustaf Lind
Generalsekreterare

Yvonne Blombäck
Programsamordnare Kust och Skärgård